

Teaduskirjastamise ajaloost ja perspektiividest Tartu Ülikoolis

Eva Piirimäe

TÜ Kirjastamiskollegiumi humaniora
komisjoni esimees

Perioodid TÜ teaduskirjastamise ajaloos

- ◆ 1893-1994 Toimetiste aeg
- ◆ 1994-2008/12 Isevoolu aeg
- ◆ 2010/ 2012 Ülikooli kirjastuste taastulek?

Määravad tegurid

- ◆ 1) Eesti teaduspoliitika alused, ETIS, teadlase karjäärimudel
- ◆ 2) Doktorikraadide nõuded, monograafiate osatähtsuse vähenemine
- ◆ 3) TÜ vähene huvi kirjastuse tegevusse sekkuda, ebaselgus juhtimismehhanismides
- ◆ 4) Rahastamisvahendite iseloom

ETISe teadustulemuste klassifikaatorid

- ◆ Rahvusvaheliselt tunnustatud kirjastuste loetelu (kuni 2011):
  - Kõrgetasemelised monograafiad (2.1.)
  - “Kõrgetasemelised” kogumikuartiklid (3.1)
- ◆ Rahvusvahelise levikuga kirjastuste loetelu (alates 2012)
  - Monograafiate hindamiseks ekspertkomisjonid
  - Kogumiku staatus sõltuv kirjastuse levitamisevõimsusest (3.1.)

Doktorikraadi nõuded

- ♦ artiklid ajakirjades, mida indekseerib *Thomson Reuters Web of Science* või mis kuuluvad
- ♦ *European Reference Index of the Humanities* „INT1“ või „INT2“ kategooriasse;
- ♦ artiklid teistes rahvusvahelistes eelretsenseeritavates eriala juhtivates teadusajakirjades, millel on rahvusvaheline kolleegium, rahvusvaheline levik, indekseeritavus mitmetes rahvusvahelistes andmebaasides ja avatus kaastöödele

Doktorikraadi nõuded (jätk)

- ♦ 18.4. artiklid või peatükid tunnustatud rahvusvaheliste teaduskirjastuste väljaannetes;
- 18.5. rahvusvaheliselt tunnustatud teaduskirjastuse välja antud monograafia;
- 18.6. publikatsioonid, mis vastavad ühisõppekava koostöölepingus kokku lepitud nõuetele.

Kirjastuse juhtimine

- ◆ Alates 2001.a. TÜ Kirjastus 100% ülikoolile kuuluv osaühing
- ◆ 2008-2011. a. TÜ Kirjastamisnõukogu kogu ülikooli kirjastustegevuse suunamiseks:
  - esindajad Tartu Ülikooli kõikidest valdkondadest
  - Eesti Maaülikoolist, Tallinna Ülikoolist, Tallinna Tehnikaülikoolist ja Eesti Teaduste Akadeemiast.
  - Kirjastusnõukogu esimees: õppeprorektor

Rahastamisviisid

- ◆ Isemajandamine, sh akadeemilised tellimused:
  - ETF grandid
  - Sihtfinantseeringud
  - Eesti Kultuurkapital
  - Riiklikud programmid “Eesti keel ja rahvuslik mälu” (2004-2008), “Eesti keel ja kultuurimälu” (2009-2013)
  - Koostööpartnerid (nt Göttingeni Ülikool)
  - Saatkonnad
- ◆ Ülikoolipoolne kirjastamistegevuste toetus alates 2008 ca 1,1- 1,5 mln EEK (66 000-96 000 EUR) aastas

Tulemused

- ◆ Eesti teaduskirjastamise killustumine, tõsisemad konkurendid humanitaaralal:
  - Riigieelarveline TA kirjastus
  - Uurimisasutuste kirjastamistegevus, nt:
    - Eesti Keele Sihtasutus
    - Eesti Kirjandusmuuseumi Teaduskirjastus
    - Underi ja Tuglase Uurimiskeskus
    - Ajalooarhiivi kirjastustegevus jpt

TÜ Kirjastuse väljaanded 2000-2010

Ebamäärased žanrid, ebaühtlane kujundus,
“eelretsenseerimine autori/ toimetaja vastutusel”

- ◆ Kaasajastatud ajakirjad
- ◆ “Toimetised ajakirja kuues”, sh konverentsikogumikud
- ◆ Eriilmelised raamatusarjad
- ◆ Üksikmonograafiad

Kaasajastatud ajakirjad

- ◆ Trames – TA väljaanne, mis asutatud TÜ toimetiste (humaniora) ja TA toimetiste (sotsiaal- ja humanitaarteadused) baasil
- ◆ Interlitteraria – ainus 1.1. väljaanne TÜK-is (võrdluseks TA 9st ajakirjast 7, sh humanitaarteaduslikud Thomson Reuters'is)
- ◆ Sign Systems Studies
- ◆ Methis: Studia humaniora Estonica

“Toimetised ajakirja kuues”

- ◆ “Humaniora” katussari:
  - Humaniora archaeologica
  - Humaniora: Germanistica
  - Humaniora: Studia Romanica Tartuensia
  - Humaniora: anglistica Tartuensia : the Estonian journal of English studies
  - Humaniora Lingua Russica
  - Humaniora: Slavica Tartuensia
  - Humaniora Litterae Russicae
  - Humaniora: Linguistica estonica et fenno-ugrica

Raamatusarjad

- ◆ Heuremata
- ◆ Tartu Semiotics Library
- ◆ Studia Litteraria Estonica
- ◆ Kaasaegne mõte (valdavalt tõlkesari)

Kirjastamispoliitika vajalikkus

- * Eesti teaduskeele arendamise vajalikkus
- * Rahvuskultuuriline ja regionaalne temaatika
- * Mongraafiate vääriline tunnustamine
- * Ülikooli ja eesti teaduse maine laiemalt

TÜ Kirjastamispoliitika

- ◆ Kirjastuse juhtimine ülikooli poolt: kirjastuskolleegiumi ja kirjastuse kohustused koostöölepingus
- ◆ Selge kvaliteedisüsteem: eelretsenseerimine, nõuded ajakirjadele-sarjadele, selle sidumine kirjastustoetustega
- ◆ Peatoimetaja, kes tagab kirjastamispoliitika elluviimise
- ◆ Avatud juurdepääs kui võimalus leviku küsimuse lahendamiseks

Erinevused TLÜ Kirjastusest

- ◆ Tugev rõhuasetus ajakirjadele
- ◆ Raamatusarjad on temaatilised, mitte valdavalt valdkondlikud
- ◆ Rõhuasetus originaaluurimistööde avaldamisele
- ◆ O/A poliitika

Probleemid

- ◆ Kogumikuartiklite mittetunnustamine ETIS-es (ja doktorikraadide taotlemisel)
- ◆ Finantseerimise
  - ebakindlus
  - vähesus
- ◆ Kriitilise massi olemasolu?